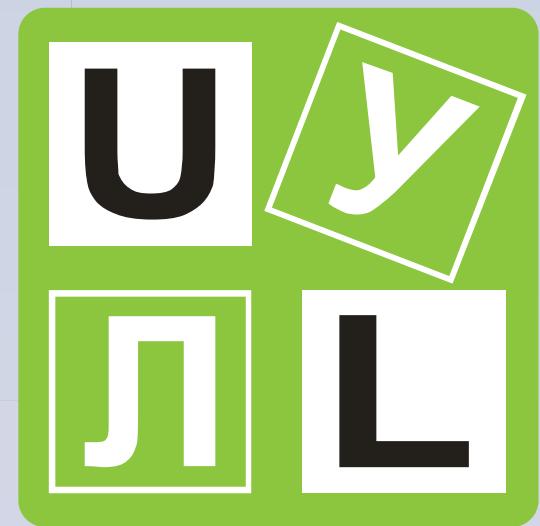

Broj 30

novembar/decembar 2012.

političar, političarka

govornik, govornica

profesor, profesorica

učenik, učenica

nastavnik, nastavnica

akademik, akademkinja

vijećnik, vijećnica

pedagog, pedagoginja

ginekolog, ginekologinja

dekan, dekanesa/dekanica

borac, borkinja

arheolog, arheologinja

heroj, heroina

Lingvisti.ba

Magazin za lingviste, prevoditeljice, jezičare, jezikare i sve ostale koji na bilo koji način smatraju jezik svojim osnovnim sredstvom za komunikaciju!

računovoda, računovotkinja

delegat, delegatkinja

hirurg, hirurginja

forenzičar, forenzičarka

prevodilac, prevoditeljica

sudski tumač, sudska tumačiteljica

menadžer, menadžerica

poslanik, poslanica

političar, političarka

policajac, policajka

psiholog, psihologinja

Izdaje:

Udruženje za jezik i kulturu Lingvisti

Adresa:

Alojza Benca 1, 71000 Sarajevo

Internet stranica:

www.lingvisti.ba

e-mail:

jezicki.centar@lingvisti.ba

Telefon/faks:

+387 33 645 343

Urednica:

Sandra Zlotrg

Redakcija:

Admir Omerović
Irma Grebović
Jasmina Čaušević
Kristina Ljevak
Lejla Čolak
Edina Sprečaković
Emir Šišić
Hamza Agić
Harisa Agić
Minela Zerdo
Merima Dervišić
Mersina Šehić
Sandra Zlotrg
Vladana Vasić

Lektura:

Udruženje Lingvisti

Dizajn:

Zlatan Hrnčić

SADRŽAJ

3 UVOD

Sandra Zlotrg i Jasmina Čaušević. Projekti i drugo...

5 INFO, INFO

Minela Zerdo. Izvještaj o održanoj nastavi engleskog jezika u Dječjem domu na Bjelavama

6 INFO, INFO

Harisa Agić. Izvještaj o održanoj nastavi engleskog jezika u Dječjem domu na Bjelavama

8 u fokusu: OKRUGLI STO

Lejla Čolak. O govoru mržnje i diskriminaciji putem jezika

11 u fokusu: OKRUGLI STO

Irma Grebović. Testirajte se na pismenost!

14 u fokusu: KONKURS

Admir Omeragić. Diskriminacija putem jezika na internet forumima

16 u fokusu: KONKURS

Hamza Agić. Kultura govora na internet forumima na primjeru lve Andrića

18 SA BLOGA LINGVISTI.BA

Emir Šišić. Može li riječ rat imati semantički pozitivnu polarizaciju?

19 PRIMIJENJENA LINGVISTIKA

Mersina Šehić. O poučavanju jezika: prikaz knjige Dragane Lukić *Razvijanje veštine govora u nastavi engleskog jezika u osnovnim i srednjim školama*

24 LINGVISTI PREPORUČUJU

25 u fokusu: OKRUGLI STO

Vladana Vasić. Pravni okvir za govor mržnje u BiH

27 u fokusu: OKRUGLI STO

Edina Sprečaković. Politički korektan govor u odnosu na LGBTIQ populaciju

29 u fokusu: OKRUGLI STO

Kristina Ljevak. Govor mržnje u medijima

30 PJESMA ZA KRAJ

uvod

Projekti i drugo...

Govor mržnje je termin koji se u javnom diskursu ponekad pogrešno koristi jer se banalizira i tumači kao svaki govor koji širi mržnju. Potrebno je, međutim, znati dvije stvari - da je govor mržnje svaki vid govora kojim se omalovažava osoba ili grupa ljudi na osnovu: rase, spola\roda, seksualne orijentacije, pripadnosti nekoj etničkoj grupi i slično. Drugo, govor mržnje u javnoj sferi sankcioniran je zakonom.

U ovom broju e-magazina zajednički odgovaramo na pitanja:

- Kako prepoznati govor mržnje?
- Koga zakon obavezuje?
- Šta poduzeti?
- Kolika je naša odgovornost?

U fokus stavljamo mlade koji aktivno učestvuju u stvaranju žargona kojim se omalovažavaju drugi i koji kroz formalno i neformalno školovanje izgrađuju stavove o drugima. Prepoznajemo internet kao prostor apsolutne slobode u kojem ljudi još uvek nemaju svijest da snose jednaku odgovornost za izgovorenu riječ kao i u 'stvarnom životu'. Na sve strane pod punim imenom i prezimenom (preko Facebooka, Twittera ili sličnih mreža) ostavljamo komentare, dijelimo svoje mišljenje s drugima, udružujemo se sa istomišljenicima/ama, ne pomišljajući na granicu između slobode mišljenja i ugrožavanja tuđe slobode.

Govor mržnje i diskriminacija putem jezika bila je tema okruglog stola koji je održan u decembru sa učenicima i učenicama srednjih škola. Tekstovi iz ovog broja su sažeci izlaganja panelista i panelistica. Osim o tom projektu, prostor u ovom izdanju dobio je i naš dugogodišnji projekat kursa engleskog

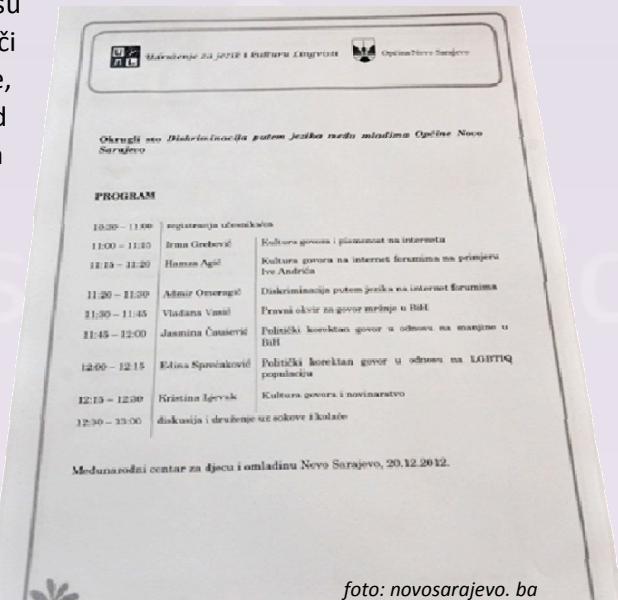

foto: novosarajevo.ba

jezika u Domu za djecu bez roditeljskog staranja na Bjelavama, a, po redovnoj proceduri, možete pročitati i nekoliko tekstova o lingvističkim temama. Uz rad Emira Šišića, koji je objavljen na našem blogu, prenosimo i komentare kao pozitivan primjer rasprave putem interneta uz uvažavanje drugih. Preporučujemo jednu stručnu knjigu i jednu bajku za sve one koji nisu izgubili dječije u sebi.

Testirajte sebe i druge oko sebe tako što ćete odgovoriti na ova pitanja:

- Da li ste ikada komentirali neku političarku: *Vidi joj frizure?! Šta ona ima pričati o politici?!*
- Nasmijete li se na vic o *Ciganima?*
- Kada ste posljednji put nazvali nekoga *kretenom?* osobu u kolicima *hendikepiranim?* sređenog muškarca *pederom?*

Svjesni ste moći jezika?

Držite ovaj e-magazin na svom desktopu/fejsbuku – da ga možete iskoristiti za sljedeći školski referat na temu diskriminacije, za argumente u debati o potrebi da se LGBT osobe zaštite od nasilja i diskriminacije, za svađu sa rajom o politički nekorektnim vicevima...

Neka ovo bude i vaš moto:

Jezik je navika koliko i odvika.

Sandra Zlotrg i Jasmina Čaušević,
ispred redakcije **lingvisti.ba**

VIZIJA

Svijet u kojem će raznolikost jezika značiti više razumijevanja i više dijaloga.

MISIJA

Naše Udruženje radi na promociji cijeloživotnog učenja i jezikā kroz kurseve jezika i seminare iz oblasti jezika čime želimo doprinijeti razvoju i unapređenju obrazovnog sistema. Cilj nam je da svi koji koriste naše usluge unaprijede svoje znanje za bolji uspjeh u školi, na poslu i u životu.

MOTO

Quot linguas calles, tot homines vales!

Raznolikost jezika je lijek protiv arogancije i jednostranosti jednojezičnosti.

WWW.LINGVISTI.BA

Projekat *Okrugli sto na temu diskriminacije putem jezika među mladima Općine Novo Sarajevo* ima za cilj okupiti mlade – srednjoškolce/ke i aktiviste/ice da zajedno razgovaramo o tome zašto su oblici 'debil', 'papak', 'peder' diskriminativni i kako se mogu koristiti za raspisivanje mržnje prema drugima. Ideja je prepoznati takve primjere, osvijestiti ih i početi raditi na njihovom izbacivanju iz javne upotrebe – iz škola, medija i općenito javnog prostora.
Projekat je trajao od septembra do decembra 2012. godine, a finansirala ga je Općina Novo Sarajevo.

Projekat *Kurs engleskog jezika za štićenike JU Doma za djecu bez roditeljskog staranja* zamišljen je kao individualni rad sa djecom u manjim grupama (jedno ili dvoje) podijeljenim po uzrastu. Na ovim dodatnim časovima iz engleskog jezika naše profesorice pomažu djeci sa gradivom koje se prelazi na časovima u školi, zadaćama i lektirama, ali i rade na usvajanju dodatnog znanja, prema zanimanjima polaznika/polaznica kursa.
Projekat se provodi od 2007. godine, a finansira ga Općina Centar.

info, info

Izvještaj o održanoj nastavi engleskog jezika u Dječijem domu na Bjelavama

foto sa novogodišnjeg druženja: lingvisti.ba#

U Dječjem domu na Bjelavama, u periodu od oktobra do decembra ove godine, održani su časovi engleskog jezika za djecu kojima je bila neophodna pomoć. Kako djeca imaju različite smjene u školama, podijelili smo ih u dvije grupe; stoga smo jedne sedmice imali 10 časova, a druge 12 časova. Ponekad se dešavalo da bi neki od učenika/ca bili odsutni zbog zdravstvenih problema ili drugih opravdanih razloga.

Što se tiče aktivnog učešća učenika/ca u učionici, neki su pokazali iznimno

interesovanje poput Sanjina, Kenana i Amine. Posebno sam ponosna na Sanjina koji je bez obzira na činjenicu da pripada inkluzivnom školskom programu aktivno učestvovao na svim satima. Amina je također bila naročito vrijedna i nastojala popraviti ocjene u školi. Amina također spada u grupu koja pohađa inkluzivni nastavni program. Kenan je iznimno pametan dječak, veoma lahko usvaja znanje, rekla bih da čak natprosječno brzo pamti. Što se ostalih učenika tiče, svi su pokazali poštovanje prema meni kao profesorici, ali nisu pokazali intrinzični poriv za učenjem engleskog jezika.

S obzirom da su svi polaznici imali poteškoća sa nekom gramatičkom oblasti, čim sam uočila šta je to što im stvara prepreku ili čim su mi ukazali na to što im je potrebno pokazati i na čemu treba više raditi, usredočili bismo se na to. Uglavnom smo radili na prostim glagolskim vremenima: Present Simple, Present Continuous, Past Simple, Past Continuous ili bismo ih poredili, npr. Present Simple vs. Past Continous.

Sa starijom skupinom učenika, s Kenanom i Draganom, radila sam i Passive.

Kenan je čak dobio i odličan (5) iz testa iz pasiva.

Časove engleskog jezika su pohađali sljedeći učenici/ce: Kenan, Dragan, Irina, Bajram, Sanjin, Amina, Šaban, Zlatan, Damir, Adnan, Jasmina, Almir.

izvještaj napisala: Minela Zerdo
bachelor engleskog jezika i književnosti
minela.zerdo@hotmail.com

info, info

Izvještaj o održanoj nastavi engleskog jezika u Dječijem domu na Bjelavama

KJP Dom za djecu bez roditeljskog staranja je ustanova koja pruža usluge zbrinjavanja, odgoja, školovanja, zdravstvene zaštite djece bez roditeljskog staranja kao i djece čiji je razvoj ometan porodičnim prilikama.

Što se tiče rada Doma, želim da izdvojam aktivnosti donatorskog karaktera, koje su omogućile poboljšanje standarda života djece, opremanje i humanizaciju prostora za boravak djece. Konkretni primjer donacije je projekat „Kurs engleskog jezika za djecu iz Doma na Bjelavama“ finansiran od strane

Općine Centar a pod vodstvom Udruženja Lingvisti iz Sarajeva.

Unutar ovogodišnjeg projekta, održala sam 141 čas sa 18 učenika raspoređenih u 11 grupa formiranih po razrednoj osnovi. Grupe, koje se sastoje od jednog ili dva polaznika, uključuju učenike iz školskog i predškolskog odjeljenja, odnosno, učenike od II do IX razreda. Početni raspored je brojao 116 časova, ali s obzirom na zainteresovanost određenih učenika, kao i inicijativu vaspitačica, broj održanih časova se povećao na 141. Cjelokupni rad se odvijao kako u prvoj tako i u drugoj smjeni, svakodnevno se prilagođavajući školskim i vanškolskim aktivnostima djece.

Djeca koja su bila uključena u ove časove su nerijetko imala slabije ocjene iz engleskog, što je bio i sam razlog za počinjanje kursa. Časovi su se fokusirali na obrađivanje gradiva rađenog u školi, ili gradiva koje je indirektno vezano za školski plan i program.

Naime, često smo radili lekcije sa posljednjih časova engleskog u školi, što je najčešće uključivalo gramatičke i jezične vježbe, čitanje, pisanje, slušanje, kao i pravilan izgovor. Često se dešavalo da se tematika časa proširi van granica školskog časa, što znači da se djeca nisu morala striktno pridržavati školskog plana, nego su bila u mogućnosti da sami kreiraju plan časa, da nauče nešto novo, te da obrađuju gradivo iz prethodnih razreda u cilju boljeg razumijevanja aktuelnog plana i programa. Takav način rada je od krucijalne važnosti, naročito ukoliko se radi o djeci u višim razredima sa zahtjevnijim gradivom, a čije je znanje u skladu sa planom i programom nižih razreda. U suštini, to i jeste cilj ovih časova: da djeca shvate i nauče, ne da budu pasivni posmatrači, čak i ukoliko to znači da će učenik VII razreda pola časa morati obnavljati lica jednine i množine. Dobar primjer za pojašnjenje navedenog je, recimo, matematika. Učiti i vježbati korjenovanje je nemoguće bez znanja tablice množenja, prema tome... poenta je evidentna.

Nadam se i vjerujem da je ovaj projekat urođio plodom. Posebno mi je draga što se organizuju instrukcije iz stranih jezika, naročito engleskog kao međunarodnog jezika, koji postaje sve zastupljeniji a time i više tražen u regiji, te kao takav otvara vrata u svijet generacijama koje dolaze.

izvještaj napisala: Harisa Agić
profesorica engleskog jezika i književnosti
harisaagic@gmail.com

Diskriminacija je svako različito postupanje, isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti prema bilo kojoj osobi ili grupi osoba na osnovu njihove boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola/roda, spolnog/rodnog izražavanja ili seksualne orientacije.

Diskriminacija u jeziku jeste korištenje isključivo jednog gramatičkog roda kao generičkog pojma ili korištenje izraza kojima se na bilo koji način neravnopravno tretiraju osobe na osnovu njihove rase, boje kože, jezika itd.

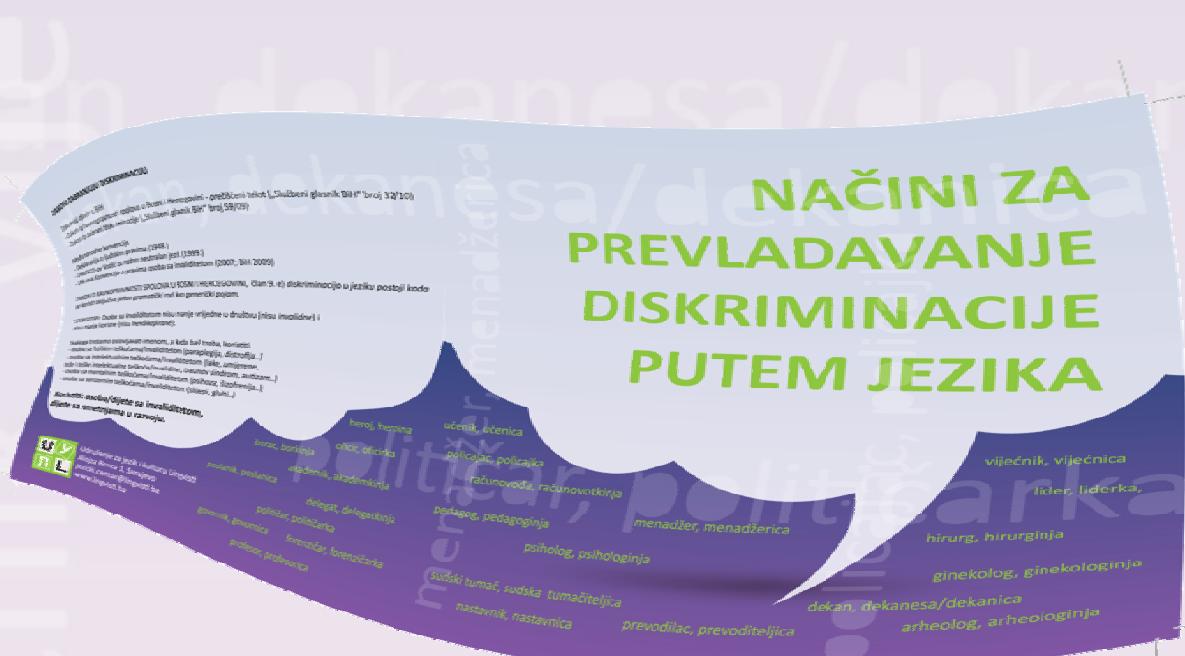
Politički korektni govor predstavlja izbjegavanje izraza ili postupaka koji mogu izgledati kao da se njima hoće isključiti, marginalizirati ili uvrijediti osobe koje su socijalno ugrožene ili diskriminirane.

Rodno osjetljivi jezik odgovara angliciziranom terminu *gender sensitivni jezik* i podrazumijeva osvještavanje da u jeziku postoje muški, ženski i srednji rod i da se u govoru trebaju koristiti oni oblici koji će odražavati svijest o ravnopravnosti spolova.

Jasmina Čaušević i Sandra Zlotrg. *Načini za prevladavanje diskriminacije u jeziku u obrazovanju, medijima i pravnim dokumentima*. Sarajevo: Udruženje Lingvisti i CIPS, 2011.

Dostupno na: <http://www.lingvisti.ba/download/f1be4a84-964b-4073-8557-1bd04245b1dc.pdf>

NAČINI ZA PREVLADAVANJE DISKRIMINACIJE PUTEM JEZIKA

u fokusu: OKRUGLI STO

O govoru mržnje i diskriminaciji putem jezika

foto: manjine.ba

Znate li da svaki put kada javno kažete ili napišete '**debil**', '**papak**' ili '**peder**' – svjesno ili nesvesno širite **govor mržnje**, koji može biti zakonski kažnen? Govor mržnje i diskriminacija putem jezika posebno su izraženi u **moderno vrijeme**, uslijed sve veće popularnosti i masovnog korištenja interneta, a naročito su uočljivi na **primjeru komentara na forumima ili web portalima**, gdje svi "imaju pravo reći šta misle".

Upravo je o ovoj temi bilo riječ na današnjem **okruglom stolu** pod nazivom '**Diskriminacija putem jezika**' održanom u sarajevskom Međunarodnom centru za djecu i omladinu Novo Sarajevo na Grbavici. Okrugli je sto održan u organizaciji **Udruženja za jezik i kulturu 'Lingvisti'**, a prisustvovali su mu i **učenici i učenice iz nekoliko sarajevskih srednjih škola**.

Tema kojom je počela diskusija, bila je **kultura govora i pismenost na internetu**; članica udruženja Lingvisti i studentica Književnosti naroda BiH na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, **Irma Grebović**, govorila je o odlikama i kulturi govora na internetu, istakavši da upravo putem komunikacije na internetu možemo uvidjeti nivo pismenosti određene osobe.

Kada govorimo o **masovnom korištenju interneta, kako u svijetu, tako i u našoj zemlji**, u prilog idu i rezultati ankete Irme Grebović, koji su pokazali da čak **88%** od 115 ispitanika u Bosni i Hercegovini u dobi od 15 do iznad 40 godina, vrlo **često koristi internet**, dok tek 12% njih to čini ponekad. Niko od ispitanih nije odgovorio da se nikad ne koristi internetom.

Još jedna urađena anketa pokazala je kako, prilikom komunikacije na internetu, ljudi **više paze na slovne i tipkovne**, nego na pravopisne i gramatičke greške.

Danas su u svakodnevnoj govornoj upotrebi različite **skraćenice**, kao i **posuđenice iz engleskog jezika**, koje su nekad bile karakteristične isključivo za **internetski sleng**. Danas ih možemo i čuti u **svakodnevnom govoru**, a da li će upravo takve riječi i izrazi postati dio žargona i da li će biti standardizirane, ostaje da se vidi.

Govor mržnje na forumima: Čiji je Ivo Andrić?

Na današnjem su okruglom stolu sudjelovali i učenici Prve gimnazije u Sarajevu, **Admir Omeragić** i **Hamza Agić**, koji su, **čitajući svoje eseje**, ponudili vlastito viđenje diskriminacije i govora mržnje na internet forumima i web portalima; jedan od takvih primjera upravo su i **rasprave o Ivi Andriću**.

"... povodom godišnjice rođenja našeg nobelovca Ive Andrića, na forumima se ne raspravlja o njegovima djelima, mudrostima i životnom putu. Pojedincima nisu toliko važni 'Na Drini čuprija', 'Prokleta avlja', kao ni sve ono na čemu je Andrić ostavio svoje srce i dušu koji će bez obzira na to ipak vječno živjeti (...) Raspravljaju o njegovoj nacionalnosti i svojataju ga onako kako im odgovara. Nije on ničija stvar da se dijeli ili da pripada samo nekome, on je NAŠ. On pripada samo knjizi i srcima njenih iskrenih čitalaca, koji iz njegovih riječi ne izvlače srpske, bošnjačke ili hrvatske, već samo univerzalne vrijednosti", dio je iz eseja **Hamze Agića**.

foto: lingvisti.ba

Pravni okvir za govor mržnje u BiH

"Sloboda govora jedno je od temeljnih ljudskih prava. Ipak, to ne znači da je ona neograničena; sloboda izražavanja prestaje tamo gdje počinje da se ponižava ili vrijeda neka druga osoba ili skupina", istakla je na današnjem okruglom stolu **Vladana Vasić**, studentica Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

Iako se on vrlo često ne primjenjuje, u našoj zemljipostoji **pravni okvir** koji može da sankcioniše svaki govor mržnje; ukoliko ga primijetite u medijima, to možete prijaviti **Regulatornoj agenciji za komunikacije** (ako su u pitanju TV kuće), ili pak **Vijeću za štampu** (ovo se odnosi na web portale i komentare na tekstove objavljene na istima).

'Učenice' se ne podrazumijevaju pod 'učenici'

"Naše je društvo oduvijek bilo patrijarhalno, kao i naš jezik, stoga će nam trebati još dosta vremena da se naviknemo na određene promjene i počnemo paziti na terminologiju kada je u pitanju rodno senzitivni jezik. Zašto bi se učenice trebale podrazumijevati pod 'učenici?'?", upitala je članica Udruženja Lingvisti, Jasmina Čaušević, otvorivši temu **rodno osjetljivog jezika**.

Kada se govori o osobama sa invaliditetom, pogrešan termin koji se koristi jeste '**osobe sa posebnim potrebama**', te je umjesto njega potrebno koristiti sintagmu '**osoba sa invaliditetom**' (osoba sa fizičkim, mentalnim, intelektualnim, ili senzornim teškoćama).

"*Korištenjem sintagme 'osoba sa invaliditetom', na prvo se mjesto stavlja riječ osoba, čime se nastoji ukinuti diskriminacija. Osoba sa invaliditetom, prema tome, nije 'osoba sa posebnim potrebama', ona je osoba koja ima potrebe kao i svaka druga*", kazala je Jasmina Čaušević.

Još jedan **interesantan podatak**: Jeste li znali da se o **ženama** rediteljicama iz BiH u medijima godinama govorilo kao o '**rediteljima**'? Promjena je došla tek nakon **uspjeha rediteljice Jasmile Žbanić** i nagrade 'Zlatni medvjed' za film 'Grbavica'.

Terminološka diskriminacija LGBTIQ zajednice

Još jedna od učesnica današnjeg okruglog stola na temu diskriminacije putem jezika bila je i studentica Pravnog fakulteta u Sarajevu, **Edina Sprečaković**, koja je govorila o **politički korektnom jeziku** kada se radi o **LGBTIQ populaciji**, objasnivši značenja osnovnih LGBTIQ termina.

Komentirajući **učestalo i pogrešno** korištenje izraza '**homoseksualizam**', istakla je da se radi o uvredljivoj, izmišljenoj riječi, stvorenoj od strane anti-gay aktivista koji su time nastojali homoseksualnost prikazati kao poremećaj i svojevrsni 'štetni poredak'.

Pored krajnje diskiminatornih i uvredljivih termina kao što su 'lezbača', 'peder', 'trandža' i sl., također su **uvredljivi i terminipoput** 'homoseksualnog odnosa' ili pak 'homoseksualne sklonosti'.

"*Nema potrebe posebno naglašavati činjenicu da se radi o homoseksualnom odnosu ili paru, baš kao što se to ne naglašava ni kada se radi o hetero/straight odnosu. Umjesto 'sklonosti', koja implicira slobodan izbor, o kojem se ovdje ne radi, ispravno je koristiti izraz 'orientacija'*", mišljenje je **Edine Sprečaković**.

Iako je homoseksualnost još **1973.** godine **skinuta sa liste psiholoških poremećaja**, pa time i određene vrste 'bolesti', **diskriminacija LGBTIQ osoba je i dalje prisutna**, a protiv nje se možemo boriti jedino radeći na edukaciji mladih ljudi i konstantnom osvještavanju.

'Miješano meso': Ekstremni govor mržnje

Današnji je okrugli sto zaključila **novinarka Kristina Ljevak**, koja je primjere diskriminacije i govora mržnje objasnila na primjeru teksta '**Miješano meso**', glumca, režisera i muzičara **Nikole Pejakovića**, koji je, nakon svog nedavnog objavljuvanja na portalu Glas Srpske i mnogim drugim web portalima, izazvao brojne (blago rečeno) **negativne reakcije i osude javnosti**.

"*Miješane je brakove Pejaković predstavio kao 'crvene đavole', a ljude iz istih proglašio 'bezglavim muhamama'... U svom tekstu, Pejaković vrijeđa sve – nevjerovatno je koliko je mržnje i loših odrednica stalo u jedan tekst. Iako se ovdje radilo o 'javnom isповijedanju', čak i to podliježe sankcijama, ukoliko širi govor mržnje. Ono što je napisano, ima svoju težinu više nego ono što izgovaramo i ostaje zaувijek*", kazala je Kristina Ljevak.

Lejla Čolak
novinarka
manjine.ba

Tekst prenosimo sa: <http://www.radiosarajevo.ba/novost/97837/o-govoru-mrznje-i-diskriminaciji-putem-jezika>

u fokusu: OKRUGLI STO

Testirajte se na internetsku pismenost!

foto: novosarajevo.ba

Generacija palčeva proizvodi nove riječi. Kada se govori o pisanju i komuniciranju putem interneta pripisuju se pridjevi kao virtuelno, cyber, savremeno i sl. Interesantnim mi se činilo promišljati i tražiti odgovore o razlozima poštivanja i nepoštivanja pravopisa i abecede našeg jezika, te o rijećima koje se koriste u virtuelnoj sferi.

Koliko često komunicirate putem interneta (IM, chat, e-mail...)?

- Često?
- Ponekad?
- Nikad?

Stoga sam provela anketu na koju je odgovorilo 115 ispitanika/ca od 15 do preko 40 godina starosne dobi. Pokušala sam obuhvatiti sve potencijane osobe koje su se susrele sa internet komunikacijom i došla do podataka da 88% ispitanika/ca često komunicira internetom, dok 12% komunicira ponekad.

Da li pazite na pravopis dok pišete na internetu?

- Da?
- Ne?

Interesantno je da nijedan/a ispitanik/ca nije odgovorio/la da ne komunicira nikada putem interneta. Anketa je obuhvatila ispitanike/ce različitih zanimanja. Odgovori koji su prevladali u pitanju da li ispitanici paze na pravopis dok pišu na interentu je bio iznenađujući. 88,9% je odgovorilo kako paze na pravopis, a 11,1% da ne pazi na pravopis.

U komunikaciji internetom da li koristite:

- pravilno veliko i malo slovo?
- slova č, č, đ, ž, š?
- slova w, y, x, q?
- sh ili ch umjesto š ili č?

Također, na pitanje da li paze na greške u tipkanju, 99,2% odgovorilo je da paze, a 8,0% da ne paze. Bitno je da je pravilno napisano i upotrebljeno veliko slovo, što je dokaz pismenosti.

Jedno od pitanja u anketi odnosilo se na riječi koje se često upotrebljavaju, teško su razumnjive, ali ipak ih koristi većina. To su skraćene riječi koje nisu određene standardiziranim jezikom: s.s = slatko sanjaj, odg = odgovoriti, zop/pozzz/pozv/poz = pozdrav, zab = zaboraviti, hvl = hvala, bgt = boga ti?, opt = opet, ozb = ozbiljno, nmg = ne mogu, Kat = Katedrala, tjn = 'ta ja 'nam, wend = vikend, msm = mislim, zw = (zaraz vraćam), odmah se vraćam, nkd = nekad, bzvz = bezveze, ln = laku noć, hsd=hoćeš li se dopisivati, ml=možeš li lajkati i sl. Sve su one nastale iz jednog razloga koji su naveli skoro svi/e ispitanici/e – zbog bržeg pisanja.

Sljedeće pitanje odnosilo se na upotrebu slova: č, č, đ, ž, š, w, y, x, q, te sh i ch.

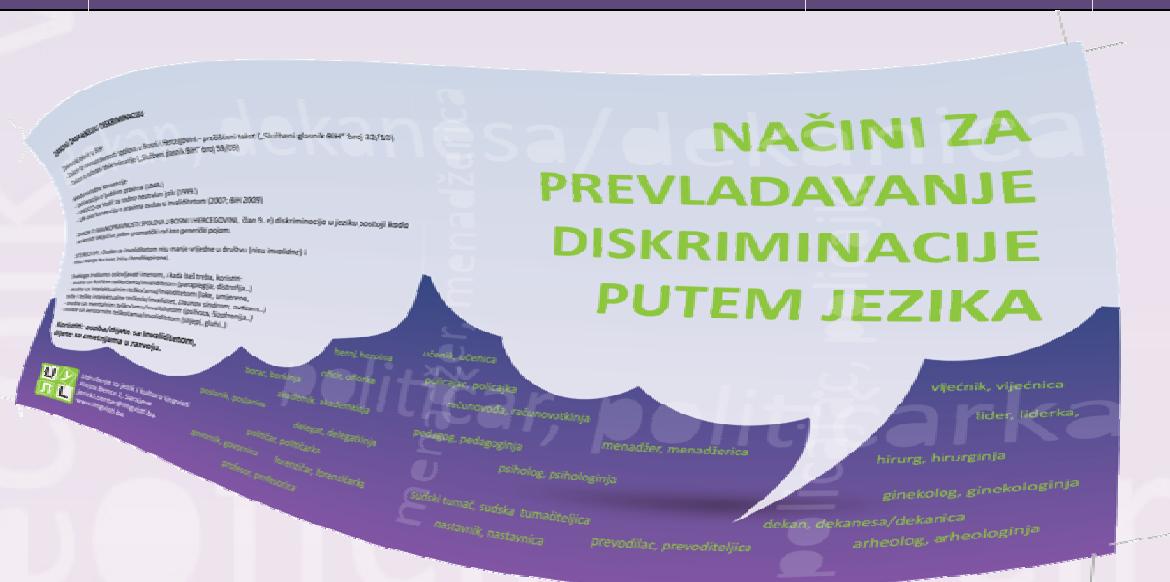
Izabrala sam slova koja se nalaze na većini tastatura koje su proizvedene u BiH, a imaju kvačicu, te slova koja se koriste u drugim jezicima poput engleskog i njemačkog. Veoma mali broj ispitanika/ca su odgovorili/le da ta slova ne koristi nikada. U vezi s tim u našem jeziku pojavljuju riječi poput: dusha=duša, chekam=čekam, pishem=pišem, dishem=dišem i sl. Za korištenje ovih riječi ne može se koristiti opravdanje poput lakšeg pisanja, skraćivanja i sl. Naprotiv, na ovakav način, riječi se produžuju i potrebno je više vremena za kucanje dva slova umjesto jednog. Jedan od razloga upotrebe glasovnih kombinacija ch, sh može biti utjecaj njemačkog ili engleskog jezka koji posjeduje upravo te skupine glasova u riječima poput: shop, shift, cash, show, chat, rich i sl.

Druga, veoma zanimljiva činjenica je upotreba glagola *voliti* sa glasom w koji ne postoji u abecedi bosanskoga jezika. Glagol voljeti javlja se u svim oblicima uključujući glas w. Naprimjer: wolim, wolish, wolljela i sl.

Većina ispitanika/ica na pitanje **Da li ste se nekada susreli/e sa nekom riječi koju niste mogli/e razumjeti? Ukoliko da, navedite je!** odgovorila je da su to bile pretežno riječi engleskog jezika, dok нико nije naveo riječ poput: msm, dns, vcrs kao nepoznate.

Irma Grebović
studentica književnosti naroda BiH
irmagrebovic@gmail.com

ZAKONI ZABRANJUJU DISKRIMINACIJU	
Zakonski okvir u BiH	
<ul style="list-style-type: none">• Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini – prečišćeni tekst („Službeni glasnik BiH“, broj 32/10)• Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj 59/09)	
Međunarodne konvencije	
<ul style="list-style-type: none">• Deklaracija o ljudskim pravima (1948.)• UNESCO-ov Vodič za rodno neutralan jezik (1999.)• UN-ova Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom (2007; BiH 2009)	
ZAKON O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA U BOSNI I HERCEGOVINI, član 9. e) <i>diskriminacija u jeziku postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam.</i>	
STEREOTIPI: Osobe sa invaliditetom nisu manje vrijedne u društvu (nisu <i>invalidne</i>) i nisu manje korisne (nisu <i>hendikepirane</i>).	
Svakoga trebamo oslovljavati imenom, a kada baš treba, koristiti:	
<ul style="list-style-type: none">• osoba sa fizičkim teškoćama/invaliditetom (paraplegija, distrofija..)• osoba sa intelektualnim teškoćama/invaliditetom (lake, umjerene, teže i teške intelektualne teškoće/invaliditet, Daunov sindrom, autizam..)• osoba sa mentalnim teškoćama/invaliditetom (psihoza, šizofrenija..)• osoba sa senzornim teškoćama/invaliditetom (slijepi, gluhi..)	
Koristiti: osoba/dijete sa invaliditetom, dijete sa smetnjama u razvoju	
Jasmina Čaušević i Sandra Zlotrg. <u><i>Načini za prevladavanje diskriminacije u jeziku u obrazovanju, medijima i pravnim dokumentima</i></u> . Sarajevo: Udruženje Lingvisti i CIPS, 2011.	
Dostupno na: http://www.lingvisti.ba/download/f1be4a84-964b-4073-8557-1bd04245b1dc.pdf	

u fokusu: KONKURS

Diskriminacija putem jezika na internet forumima

foto: manjine.ba

Prošle sedmice na času sociologije dobio sam referat na temu „Diskriminacija“. Kao i svaki učenik trećeg razreda koji se po prvi put susreće s ovim predmetom, odlučio sam da ovaj zadatak uradim što je bolje moguće. Po dolasku kući, bacio sam se na posao.

Najprije sam pronašao osnovno o diskriminaciji, ali za mene je to bilo malo. Potom sam otišao na internet forum, ne bi li mi neko od vršnjaka pomogao da uradim referat. Ali, ubrzo sam shvatio da mi pomoć neće biti potrebna. Već u samom naslovu mnogih tema mogao sam pronaći primjere diskriminacije. ¹„Pederi na paradi ponosa“, ²„Crnac postao predsjednik...“, ³„Čifuti su zaslužili holokaust“, samo su neki od naslova koji su mi odmah zapali za oko. ⁴„Crnac Obama se osramotio u debati...“, ⁵„Kako čifuti ubijaju djecu u Gazi...“ primjeri su diskriminacije. Nisam mogao shvatiti kako ljudi zbog toga što im se neko ne sviđa ili što je nešto u suprotnosti sa njihovim stavovima ili jednostavno prilikom izvještavanja o nekom događaju svjesno ili nesvesno diskriminiraju osobe. Pa, koliko sam puta i sam upotrebljavao riječi poput „crnac“, „čifut“, „šiptar“... Možda neka osoba ima crnu boju kože, ili je pripadnik judaizma ili dolazi iz Albanije, ali to nikako ne znači da ih mi smijemo nazivati pogrdnim imenima. Da li bismo mi željeli da nam neko govori „burence“, zato što imamo višak kilograma ili „čačkalica“ jer smo u očima drugih neuhranjeni?

⁶„Ubij, ubij pedera!“, jedan je dio teksta o gay paradi u Srbiji, koji ne samo da promovira diskriminaciju, već i govor mržnje. Zar neko ko je homoseksualac zaslužuje smrt samo zato što je na

neki način različit od drugih? Ako pojedine osobe to čini sretnim, a ni na kakav način ne utiče na nas, zbog čega bismo ih trebali promatrati drugačije? Pa, nismo li mi svi samo obični ljudi koji tragaju za malo sreće?

Nastavljam tako dalje čitati komentare na forumu i nađoh ovaj citat:⁷ „Ima i onaj 'balijski' mentalitet.“ Izgleda da su u našem jeziku postali česti ovakvi nazivi za pripadnike pojedinih religija. Tako za muslimane kažu „balije“. Ako pogledamo značenje ove riječi, da li to onda znači da je svaki pripadnik islamske vjeroispovijesti prostak, nasrtljivac, neotesan?

⁸ „Dojmovi o šiptarskoj kuhinji, moj prvi je bio dobar burek, al' onda jedan dan ulazim u buregdžinicu kad tamo lola dlakav ko međed, brčine, uzmiriso se, onako mastan sav u potkošulji koja je poderana, šuplja ko rešeto, izlazi i nosi burek...“

⁸ „Moja stara je jednom išla kupit kruh kod šiptara kad se zatekao štakor u pekari... Među pecivima valjda.“

⁸ „Istina, da osobno ne poznam niti jednog šiptara, ali video sam njihovih lokala, u kojima ni slučajno ne bih jeo, ... došli kod nas pare da zarađuju.“

Pogledamo li ove komentare možemo naći primjer diskriminacije i govora mržnje. Kakva onda može biti naša kultura govora, ako prozivamo osobe koje rade i koje žele zaraditi svoj vlastiti hljeb, a pritom ih još omalovažavamo? Možemo li onda mi sami postati moćne individue koje će ukazivati na ovakve pogreške? Individue, koje će buduće naraštaje učiti da ovladaju vještinom pravilnog i tečnog iskazivanja vlastitih misli i osjećanja i da na taj način uspješno komuniciraju s drugim osobama.

Naravno, niko od nas ne traži da imamo iste stavove i da se u dатој situaciji osjećamo isto, ali ako već želimo govoriti o nečemu potrebno je da obratimo pažnju na način na koji se izražavamo. Možda mi ne želimo nekoga uvrijediti, ali našom nepažnjom utičemo na druge osobe. Drugi, povedeni našim primjerom, također će činiti istu grešku. I tako se vrtimo u krug. Potrebno je da radimo na kulturi našeg govora, načinu izražavanja, te da ni u kojem slučaju mržnjom ne iskazujemo naša nezadovoljstva. Upravo je kultura govora ta koja će se zauzimati za nas, koji moramo izgraditi državu u službi svih građana koja nam je ostavljena u naslijede.

Admir Omeragić
učenik Prve gimnazije Sarajevo
admir25@gmail.com

Izvori:

¹ <http://www.klix.ba/forum/parada-ponosa-qay-pride-t100074.html-f=1>

² <http://www.nasciturus.com/forum/viewtopic.php?f=7&t=1232&start=120>

³ <http://www.vijesti.ba/vijesti/svijet/108600-Lieberman-predvideo-perzijsko-proljece.html>

⁴ <http://www.index.hr/indexforum/postovi/50875/crnac-obama-se-osramotio-u-debati-mitt-romney-ce-postati-predsjednik/2>

⁵ <http://www.putvijernika.com/Forum/10-Islam-video/1300-Kako-cifuti-ubijaju-djecu-u-Gazi.html>

⁶ http://www.dernek.ba/blog/604571/aljo_4/qay-parada-u-beogradu-ubi-ubi-pedera-

⁷ <http://www.klix.ba/forum/znaenje-rijei-balija-t90577s150.html>

⁸ <http://www.avijon.net/showthread.php?1509-%C5%A0iptari>

u fokusu: KONKURS

Kultura govora na internet forumima na primjeru Ive Andrića

foto: lingvisti.ba

Tamo negdje, daleko od onih velikih i jakih, gdje silovita Drina vjekovima usijeca surove planine, miri zavađene obale i došaptava se s čuprijama o samo njima znanoj prošlosti, ima jedna zemlja zvana Bosna. Prekrasna, a istovremeno i zagonetna poput Pandorine kutije, uvijek je privlačila mnoge osvajače. Tu su svoju snagu pokazivale britke sablje i sa Istoka i sa Zapada, ali Bosna je ipak ostajala samo svoja, prkosna i ponosna. Nije ni moglo biti drugačije, jer koliko god te sablje bile oštре i ubojite, čvrsti snop bosanskog zajedništva bio je nesavladiv. Tako je kroz burna stoljeća opstajala multietničnost

prkoseći svima koji je pokušaše raskidati, izbrisati, pa i sve ono što je bratsko učiniti stranim. Ipak, kada je bilo skoro nemoguće, dušmani narušiše dragocjenu slobodu i blagostanje i obistini se ona Andrićeva besjeda: „Dođu, tako, vremena, kada pamet zašuti, budala progovori, a fukara se obogati!“ I tako počeše „budale“ podmuklo tkati priču o mržnji u zemlji u kojoj se uvijek poštivalo drugo i drugačije, u zemlji u kojoj su ezani i crkvena zvona neizostavni ornamenti zore. Riječ protiv riječi, preraste u rat, težak, surov i bratoubilački, jer riječ je uvijek najmoćnije oružje. Ništa nije tako snažno kao riječ. Ako je

dobra od tvrdice može načiniti darežljivog, ali ukoliko je gruba i zlobna, i kao takva utkana u govor mržnje, posljedice mogu biti bolne i dugotrajne. I Andrić je stalno govorio o bespotrebnosti i surovosti rata koji uglavnom donosi mržnju i nesreću. „Rat, i najduži, samo potrese pitanja zbog kojih se zaratilo, a njihovo rješenje ostavlja vremenima koja nastupaju poslije sklapanja mira.“ Od prošlog rata ostalo je samo ruševine i nevjerica, a od nekada čvrstog bosanskog snopa ostalo je samo nekoliko tankih struna koje se jedva odupriješe potpunom kidanju. I danas, mnogo godina kasnije, mladi u svojoj zemlji ne vide perspektivu u skoroj budućnosti. S pravom se postavlja pitanje: „Ko je veći krivac?“ One iste „budale“ koje još uvijek šire mržnju i manipulišu svim i svačim, pa čak i Andrićem, ili mladi koji sveto slijepo slušaju i prihvataju bez vlastitog suda. Ustvari oni i nemaju svoj sud, stav niti mišljenje. Suviše su izmoreni lutajući zavezanih usta i očiju, gušeci se pritom u moru vlastitog neznanja. Stoga ne iznenađuje što se povodom sto dvadesete godišnjice od rođenja našeg nobelovca Ive Andrića na forumima ne raspravlja o njegovim djelima, mudrostima i životnom putu. Nisu im toliko važni „Na Drini ćuprija“, „Prokleta avlja“ kao ni sve ono na čemu je Andrić ostavio svoje srce i dušu koji će bez obzira na to ipak vječno živjeti. Vjerujem da pojedinci nisu pročitali niti jedno njegovo djelo, a ipak daju sebi za pravo da raspravljaju o njegovoj nacionalnosti i svojataju ga onako kako im kad odgovara. Nije

on ničija stvar da se dijeli, ili da pripada samo nekome, on je jednostavno „NAŠ“. On pripada samo knjizi i srcima njenih iskrenih čitalaca, koji iz njegovih riječi ne izvlače srpske, bošnjačke, ili hrvatske, već samo univerzalne vrijednosti. Na žalost, danas je njegova ličnost predmet manipulacije i sredstvo da se ovoj napačenoj zemlji i njenom narodu ušprica što više otrova u preostali dio zdravog uma. I tako dok se na nekim forumima pokušavaju smanjiti psovke, uvrede i već dobro utvrđeni stavovi o historiji, istoriji ili povijesti zajedničke nam domovine, na polici rijetko posjećene prostorije, prekrivena vidljivim slojem prašine, odavno počiva slavna „Na Drini ćuprija“. Samo da su mladi malo manje na internetu, a da malo više čitaju, znali bi kakvu tragediju može izazvati samo jedna laž. Znali bi da „Zarazna je i surova moć laži.“, kako kaže veliki Andrić. Pojedinci ne znaju ni o kakovom je velikanu riječ, i nikako da se probude iz dubokog sna pa da glasno poviču: „Ne damo da nas trujete!“ Nije sve tako sivo, jer dok god Drina huči, a Most Mehmed paše Sokolovića spaja i miri obale i ljude, živjet će i sjećanje na našeg Ivu. Proći će i ova nesreća i doći će vrijeme kada će mladi skinuti poveze, kada će im sunce ponovo zasjati iz očiju. Oslobodit će se neznanja i mržnje i ponovo plesti snop zajedništva, gradeći opet mostove sreće i ljubavi. Jedino tako će biti i Bosne, a i nas u njoj, jer samo zajedno možemo graditi bolju i sretniju budućnost.

Hamza Agić
učenik Prve gimnazije Sarajevo
hamza_agic_96@hotmail.com

Izvori:

- 1) *Kritičari o Ivi Andriću*. Svetlost, Sarajevo, 1977.
- 2) Wikicitati Ivi Andrića http://bs.wikiquote.org/wiki/Ivo_Andri%C4%87

sa bloga lingvisti.ba

Može li riječ rat imati semantički pozitivnu polarizaciju?

U okviru mastera 2 FLE (didaktika i lingvistika francuskog nematernjeg jezika) semantika je jedan od predmeta koji me je najviše zaintrigirao. Kao nauka o značenju riječi, krije puno toga i zaista je vrijedna detaljnijeg proučavanja. Ono čemu smo posvetili pažnju tiče se raznolikosti u značenju riječi. Svakako, riječ koja mi je najviše privukla pažnje je *rat*. Profesorica i vrsni stručnjak u semantici, koja je na čelu semantičkog kružoka SPA (fr. *Sémantique des Possibles Argumentatifs – Semantika s argumentativnim mogućnostima*), analizirala je riječ *rat* tokom ratnih dešavanja na prostoru Bosne i Hercegovine. Njen su korpus sačinjavale francuske televizijske emisije koje su uživo prenosile ratna zbivanja u našoj zemlji. Naravno, ona je riječ *rat* analizirala sa semantičkog aspekta ne ulazeći ni u kakve ideologije. Ipak, njen je zaključak da ova riječ ima bivalentnu vrijednost (i pozitivnu i negativnu), tj. da je aksiološkog (bipolarnog) karaktera.

S moralno-etičkog aspekta složio sam se s njom da je značenje koje stoji u pozadini riječi negativno jer u svom jezgru (fr. *le noyau*) po definiciji ima upisane sljedeće pojmove: patnja, bol, mržnja, smrt, ubijanje, mučenje itd. Ono u čemu se nismo složili je pozitivan karakter riječi. Njena je tvrdnja da rat ima pozitivnu vrijednost (isključivo lingvističku, ne ideološku) ako se radi o ratu za nezavisnost države u kojem ginu samo vojnici čija je dužnost (po zakonu!) da se bore, odnosno da ubijaju. Koliko god ovo imalo logike, u značajskom polju riječ *rat*, po mom mišljenju, ne može nikako imati pozitivnu aksiološku vrijednost. O bilo kojoj vrsti rata da se radi podrazumijeva se da on sa sobom nosi

smrt, ubijanje ljudi, patnju i znatne gubitke (ne samo ljudske nego i materijalne). U politici ratovanja stoje čitavi zakoni, ali podloga svih ratova je razaranje i ubijanje (sve i da se isključivo radi o samo ubijanju između vojnika, a za takvu vrstu rata ja još uvijek nisam čuo). Dakle, samo semantičko jezgro nalaže da riječ ima stopostotnu negativnu uvriježenost u jeziku. Profesoricino mišljenje s kojim se svi slažu vezano je za etičku stranu rata s kojom se i ja slažem, no za mene, kao i za većinu Bosanaca i Hercegovaca, ova imenica ipak nema bivalentan karakter. Razlozi su višestruki! Da li je moguće da narod koji je doživio rat i patio tokom njega može za ovu imenicu vezivati nešto više od negativne vrijednosti? Mi, koji smo previše osjetljivi na ovu riječ, reći ćemo da je to nemoguće, što je i moja profesorica odmah razumjela.

Osim ove riječi proučavala je i druge mračne riječi (a ona ih zove *les mots sinistres*) kao što su: krađa, zločin i silovanje. Te sve tri riječi su negativno obojene i isključivo su jednopolarne i ne mogu nikad imati pozitivnu vrijednost – što je logično. Ipak, nisu li sve tri riječi vezane za sprovođenje rata, tj. da su upisane u značenje riječi *rat*? I kako onda da ove tri riječi imaju monovalentnu vrijednost, a rat nema? Da li biste se složili da riječi *krađa* može imati pozitivnu vrijednost? Ako otac ukrade hljeb kako bi nahranio svoju djecu u jednoj kriznoj situaciji kao što je upravo rat, da li ta riječ, tj. djelo može biti opravданo? A šta je s Hugoovim junakom iz *Jadnika Jeanom Valjeanom* koji je ukrao hljeb da bi nahranio sestrinu djecu i na kraju je osuđen na zatvorsku kaznu? Toliko pitanja koja navode na razmišljanje i sigurno zanimaju mnoge lingviste! Podijelite svoje mišljenje!

Emir Šišić
profesor francuskog i latinskog jezika
emirisisic@hotmail.com

Hana Hodžić

Slažem se sa tobom the riječ 'krađa' ima I pozitivnu vrijednost. Pored tvojih primjera, nudim još jedan, posve druge prirode - krađa jabuka ili nekog drugog voća iz tuđeg vrta u periodu djetinjstva nema negativnu vrijednost.

Reply · 1 · Like · November 28 at 11:10am

Emir Šišić

Hehe, simpatičan primjer. :) Mislim da se može pronaći još sličnih. :)

Reply · Like · November 28 at 11:53am

Hana Hodžić

A što se tiče riječi 'rat', čini mi se da je tvoja profesorica u pravu budući da rat u nekim slučajevima prepostavlja postojanje okupatora i oni koji su ugnjetavani. Čim postoji ugnjetavanji narod prema kojem se čini nepravda, dakle pravedna strana, postoji i mogućnost bivalentnog karaktera te riječi. Ugnjetavanom narodu se daje za pravo želja za pobunom, koja može dovesti i do rata, na koji se u tom slučaju gleda kao na nešto pozitivno, jer je to pozitivan pomak koji daje mogućnost promjene. Rat tada dobija novo značenje - 'borba za slobodu', što uvijek ima pozitivnu vrijednost. U tom slučaju svi negativni pojmovi koji stoje u pozadini riječi 'rat' već postoje i pozadina su onoga što ugnjetavani narod želi da promijeni. Njemu patnja, bol, mržnja, smrt, ubijanje, mučenje nije pozadina 'rata' nego konstantna situacija koju želi da promijeni ratom, te on neće uvesti nove pozadinske pojmove, nego će ih samo zadržati.

sa druge strane, samo postojanje želje za okupacijom, a time i nepotrebnost postojanja oslobođilačkih ratova je druga stvar. Rat naravno sadrži negativne pojmove i ne bi trebao imati i pozitivnu vrijednost, ali je nažalost ima.

Reply · 2 · Like · November 28 at 1:20pm

Ena Peyote

Iskreno, slažem se s mišljenjem tvoje profesorice po pitanju riječi 'rat'.

Ja lično gledam jezik kao živu materiju gdje nema apsoluta zla niti dobra.

kod nas, u Bosni, 'rat' će uvijek imati negativno značenje, koliko zbog ličnih iskustava, koliko zbog historije, koliko I zbog načina na koji nam je definisano 'označeno' riječi 'rat' u našoj glavi od malih nogu.

Kod nas 'rat' asocira na agresiju I opsadu, ali gledajući historiju ovih prostora ranije bi samo naljepili pridjev "narodno-oslobodilački" I cijeli kontekst bi se promijenio - s polarizacijom riječi kao s društvenim odnosom k njima se može manipulisati.

tako the u sažetku, nije riječ ta koja je 'negativna' negativan je način na koji mi nju doživljavamo.

Reply · Like · November 28 at 6:50am

Davor Zlotrg (signed in using Hotmail)

rat ce, za mene barem, uvijek imati negativno značenje ali kada se izuzmu sve te strahote I budalastine, riječ rat može imati I pozitivne asocijacije. za mene je to recimo prva kruska koju sam pojeo u ratu (nesto najbolje sto sam probao I vjerovatno nesto najbolje sto see you ikad probati) ili kupanje na terasi u improvizovanom bazencicu, uglavnom stvari koje danas malo je rec uzimamo zdravo za gotovo :)

Reply · Like · November 28 at 1:54pm

GRAMATIKA ONEMOGUĆAVA DISKRIMINACIJU

- Jedno pravilo: Subjekat i predikat u rečenici trebaju se slagati u rodu i broju.

Negramatično: *Sekretar je otvorila zgradu ambasade.*

Treba: *Sekretarka je otvorila zgradu ambasade.*

Negramatično: *Predsjednik vlade je izjavila (...)*

Treba: *Predsjednica vlade je izjavila (...)*

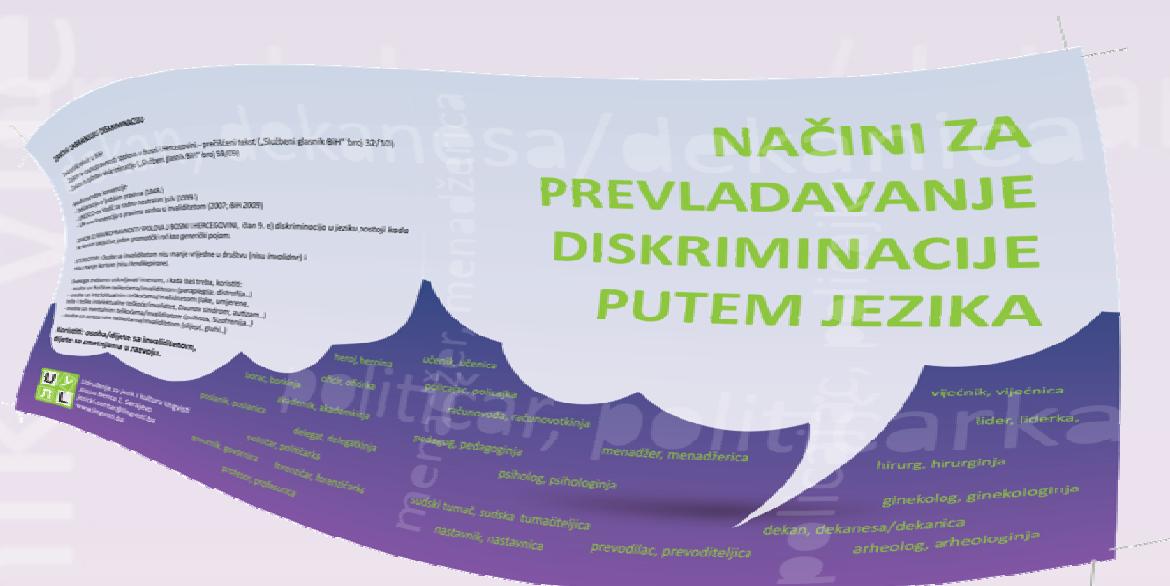
Rodno osjetljiv jezik podrazumijeva

da se pojmovi koji označavaju nazine položaja, profesija, zanimanja, zvanja, titule, radna mjesta žena, navode u ženskom gramatičkom rodu kada se odnose na žene.

Zašto? Nema razloga da se žene, djevojčice, djevojke PODRAZUMIJEVAJU u jeziku. Osim što je potpuno gramatički opravdan, rodno osjetljiv jezik je važno društveno i ideološko pitanje, koje doprinosi većoj vidljivosti ženskog rada. Upotreba rodno osjetljivog jezika predstavlja početak u postizanju rodne ravnopravnosti, jer jezik jeste, pored ostalog i, paradigma ideoloških, socijalnih, ekonomskih i zakonskih odnosa koji vladaju u društvu.

Jasmina Čaušević i Sandra Zlotrg. *Načini za prevladavanje diskriminacije u jeziku u obrazovanju, medijima i pravnim dokumentima*. Sarajevo: Udruženje Lingvisti i CIPS, 2011.

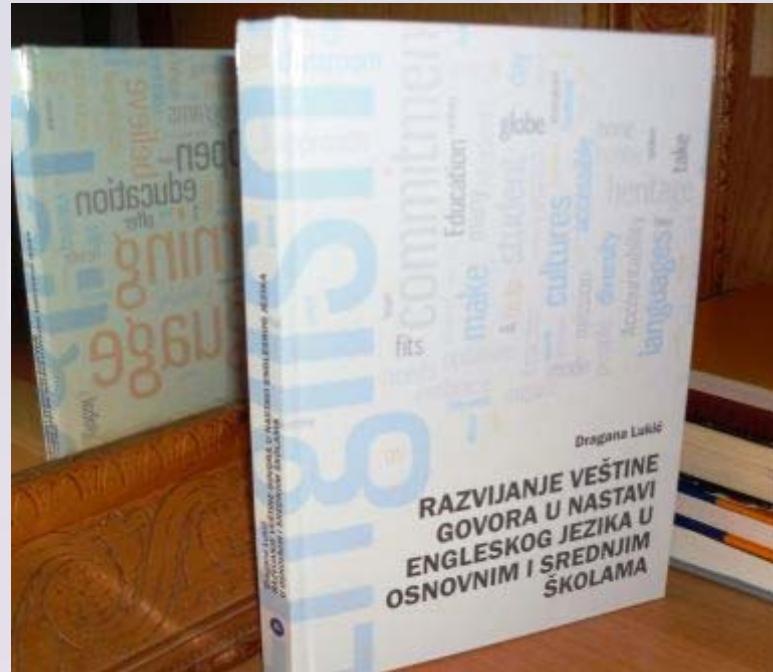
Dostupno na: <http://www.lingvisti.ba/download/f1be4a84-964b-4073-8557-1bd04245b1dc.pdf>

primijenjena lingvistika

O poučavanju jezika: prikaz knjige Dragane Lukić *Razvijanje veštine govora u nastavi engleskog jezika u osnovnim i srednjim školama*

Doc. dr Dragana Lukić objavila je knjigu *Razvijanje veštine govora u nastavi engleskog jezika u osnovnim i srednjim školama* 2011. godine u izdanju Komunikološkog koledža u Banja Luci. U novijoj literaturi iz primijenjene lingvistike naglasak se stavlja na komunikativni pristup poučavanju stranoga jezika (Communicative Language Teaching- CLT). Pridajući svu pažnju poučavanju vještine govora, koja obuhvata različite jezičke nivoe, doc. dr Lukić napisala je knjigu od iznimnog značaja, iz razloga što će doprinijeti da se tradicionalna, frontalna nastava u nas počne mijenjati.

Početne stranice knjige čine predgovor, sadržaj i apstrakt na srpskom i engleskom jeziku sa ključnim riječima: veština govora, komunikativni pristup, lingvistička sposobnost, komunikativna sposobnost, učenje/ usvajanje jezika, maternji jezik, strani jezik, jezičke veštine. U dvostranom uvodu koji slijedi, doc. dr. Lukić ističe da je „osnovni cilj moderne nastave engleskog jezika razvijanje veštine govora i sticanje komunikativne sposobnosti“ a provedenim istraživanjem ukazuje da se „u školama ne primjenjuje adekvatna nastavna metodologija“.

Razvijanje veštine govora u nastavi engleskog jezika u osnovnim i srednjim školama se sastoji od pet poglavlja od kojih svako sadrži veći broj potpoglavlja. U prva dva poglavlja, autorica se bavi analizom postojećih teorija usvajanja jezika, odnosom različitih nastavnih metoda i razvijanja vještine govora, kao i praktičnim aktivnostima za razvijanje kako vještine govora tako i vještine slušanja. Drugi dio knjige predstavlja empirijsko istraživanje koje se odvijalo u više pravaca: anketiranje učenika o njihovim stavovima prema nastavi stranih jezika, anketa o stavovima nastavnika prema primjeni komunikativne metodologije u nastavi i opservacija časova engleskog jezika.

Doc. dr. Lukić je obavila obimna istraživanja u osnovnim i srednjim školama, a rezultati istraživanja i analiza dati su detaljno u četvrtom okvirnom poglavlju pod istim naslovom. Autorica je implikacije rezultata istraživanja izdvojila u zasebno poglavlje, koje čine dva potpoglavlja: teorijski značaj i implikacije i praktični značaj i implikacije. Dakle, knjiga doc. dr. Lukić predstavlja uspješan spoj

teorijskih i praktičnih saznanja, direktno primjenjivih u nastavi stranog, u ovom slučaju engleskog, jezika.

U knjizi se navodi da je istraživanje imalo deset zadataka, među kojima su, između ostalog, „utvrditi povezanost između efikasnosti nastavnog časa i stručne spreme nastavnika, utvrditi povezanost između efikasnosti nastavnog časa i stavova nastavnika prema razvijanju veštine govora, utvrditi koliko se na časovima engleskog jezika upotrebljava maternji jezik, a koliko se nastava izvodi na engleskom jeziku.“ (p.112-113) U cilju ostvarenja tih zadataka, autorica polazi od dvije osnovne pretpostavke: da ne postoji veza između uspješnosti časova engleskog jezika i stavova učenika i nastavnika o nastavi engleskog jezika i razvijanju vještine govora u osnovnim i srednjim školama, kao i da nema veze između uspješnosti časova engleskoga jezika i smjera komunikacije i upotrebe maternjeg/ stranog jezika. Nakon detaljnog opisa uzorka, organizacije i toka istraživanja, doc. dr Lukić daje statistički pregled i tumačenje rezultata istraživanja.

Doc. dr Lukić piše da je „razvijanje veštine govora je proces koji zahteva da se razmotri priroda i uslovi u kojima se odvija govor“ (p. 63) i u knjizi se osvrnula i na situaciju u osnovnim školama na području grada Banja Luke i općine Prijedor, u kojima je provela istraživanja analizirana u knjizi, ali sa sigurnošću možemo reći da je ista situacija na području cijele Bosne i Hercegovine, pa i bivše Jugoslavije. Učenici uče engleski jezik po dva nastavna sata sedmično, a mogućnosti nastavnika su ograničene brojem učenika i opširnim gradivom koje moraju obraditi u određenom vremenskom periodu. Stoga, autorica daje pregled četiri grupe praktičnih aktivnosti za razvijanje vještine govora, pa tu nalazimo igranje uloga, igru riječima, rješavanje problema, itd.

Ova knjiga na indirekstan način otkriva i autoricinu ljubav prema neurolingvistici i istraživanju mentalnih i kognitivnih procesa aktivnih kod upotrebe i usvajanja stranoga jezika, a namijenjena je:

- nastavnicima i profesorima jezika, s ciljem poboljšanja kvalitete nastave
- lingvistima i istraživačima, jer otvara mogućnost novih istraživanja u oblasti metodike
- studentima jezika na sva tri ciklusa studija, radi usvajanja novog ili proširivanja već postojećeg znanja iz oblasti metodike nastave engleskog jezika, ali i kao primjer rada koji strukturalno i sadržajno zadovoljava kriterije akademskog pisanja
- ministarstvima obrazovanja, pedagoškim zavodima i stručnjacima za donošenje novih, inovativnijih nastavnih planova i programa, u kojim bi se više pažnje posvetilo razvijanju komunikacijske kompetencije učenika
- stručnjacima za razvoj programa za stručno usavršavanje i obučavanje nastavnika za primjenu komunikativnog pristupa poučavanju stranog jezika.

Knjiga *Razvijanje veštine govora u nastavi engleskog jezika u osnovnim i srednjim školama* predstavlja značajan doprinos nastavi stranih jezika u našoj zemlji, jer istraživanje ove teme kod nas nije rađeno. Opšte je prihvaćeno mišljenje da pojedinac koji ne poznaje barem jedan strani jezik u smislu da se njime služi bez zapreka u komunikaciji, naročito engleski jezik, koji je odavno postao lingua franca, teže može da napreduje i doprinosi društvu.

Mersina Šehić
bachelor engleskoga jezika i književnosti
mersina.sehic@yahoo.com

*Prijave primamo do 1. 1. 2013.
Applications before 1. 1. 2013.*

Ljeti smo čitali i pričali o bh. kulturi, o gramatičkim pravilima; pravili pitu i tufahije, prevodili i posjećivali muzeje. Dolazi zima, pripremite se na:

Čitam i pričam

Zimska škola bosanskog, hrvatskoga, srpskog jezika u Sarajevu

21.1. – 1.2. 2013.

Dvije sedmice intenzivnog kursa bhs jezika iskoristite da poboljšate svoje komunikacijske vještine na bhs jeziku! Za vikend – idemo u planine – učimo i skijamo!

Više informacija: www.lingvisti.ba

We've spent the summer reading and talking about BiH culture, grammar rules; making pita and tufahije, translating and visiting museums. The winter is coming, brace yourself:

Čitam i pričam

The Winter School of Bosnian, Croatian, Serbian language in Sarajevo

21.1. – 1.2. 2013.

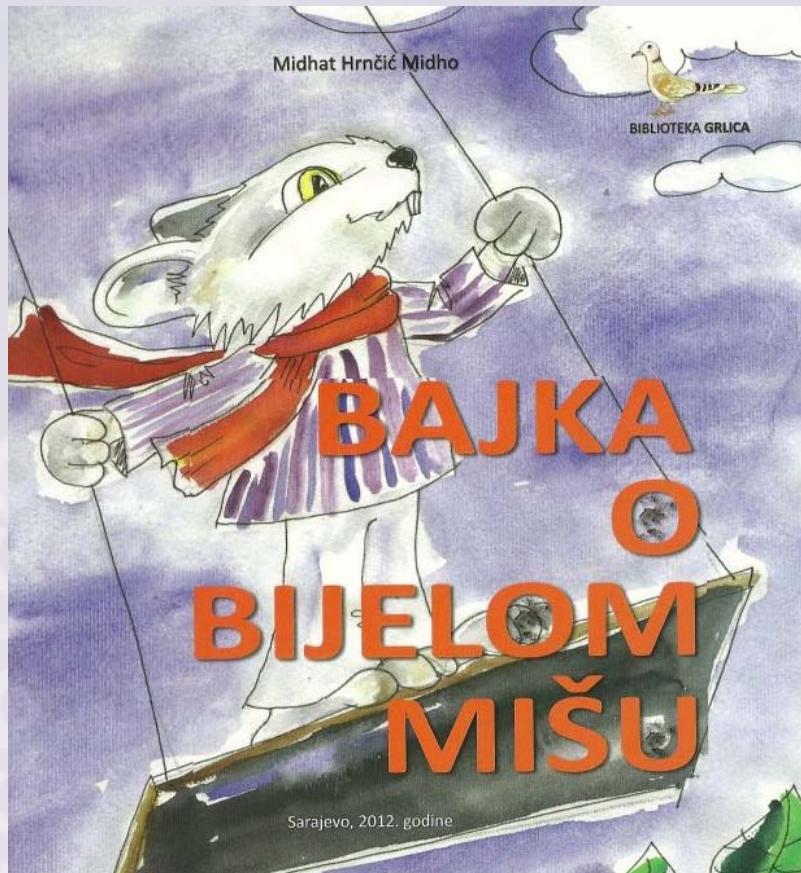
Use the two weeks of intensive BCS course to improve your communicational skills in BCS! And for the weekend – we're going to the mountains – studying and skiing!

More information: www.lingvisti.ba

Udrženje za jezik i kulturu Lingvisti
+387 (0)33 645 343
jezicki.centar@lingvisti.ba
www.lingvisti.ba

Lingvisti preporučuju

Svi koji su se bilo kada osjetili crnom ovcom u svojoj porodici ili okruženju, uživjet će se u priču malog bijelog miša, Albina. U bajci pratimo Albina u njegovom odrastanju i gledamo kako on odrastajući i sazrijevajući mijenja i ljude oko sebe. Na bolje. Preporučujemo za čitanje. Ne samo djeci.

Midhat Hrnčić Midho.
Bajka o Bijelom Mišu.
Sarajevo: Dobra knjiga, 2012.
ilustracije Almedina Beba Glođo

iz recenzija:

Mladi čitaoci će se u bajci susresti sa poznatim i bliskim, mišijim svijetom obogaćujući to poznanstvo (koje se sticalo kroz klasične bajke i basne, crtane filmove, stripove) doživljavanjem susreta sa novim junakom – bijelim mišem, nazvanim Albinom. Albino se razlikuje od članova svoje porodice. Uočljiv je, izdvaja se, postaje meta grabežljivaca koji mu ugrožavaju život, baš kao što u svakodnevnom životu onaj ko drugačije misli, ko izražava sebe slobodno i hrabro a ne onako kako je to pogodno ili kako se očekuje, izlaže sebe opasnosti da bude iuzolovan, ugrožen.

Mirsad Bećirbašić

(...) napominjem da je ova bajka izvanredna lirska poruka o dobroti koje, na žalost, u današnje vrijeme ima sve manje među ljudima tako, vjerujem, i među životinjama. Želja mi je da ovaj rukopis što prije postane knjiga koja će biti dostupna onima kojima je i namijenjena: djeci i svim ostalim koji vole čitati bajke i tako se odmarati i proširivati svoja znanja. A "Bajka o bijelom mišu" je, upravo, takva bajka.

Kemal Coco

u fokusu: OKRUGLI STO

Pravni okvir za govor mržnje u BiH

foto: manjine.ba

Kada god se govori o sankcionisanju govora mržnje, kao kontra argument ističe se ograničavanje slobode izražavanja. Sloboda izražavanja je posebno pravo zaštićeno Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, međutim, bitno je spomenuti da i sama Konvencija

dozvoljava njen ograničavanje, te da se ništa u ovoj konvenciji ne može tumačiti tako da podrazumijeva pravo bilo koje države, skupine ili osoba da se upuste u neku djelatnost ili izvrše neki čin koji je usmjeren na poništavanje bilo kog od navedenih prava i sloboda ili na njihovo

ograničavanje u većoj mjeri od one koja je predviđena Konvencijom.

Izraz govor mržnje podrazumijeva sve oblike izražavanja koji šire, raspiruju, opravdavaju ili podstiču rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam ili druge oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući tu i netoleranciju izraženu u formi agresivnog nacionalizma i etnocentrizma, diskriminacije i neprijateljstva prema manjinama, migrantima i ljudima imigrantskog porijekla. Komitet ministra Vijeća Europe je u svojoj Preporuci o „govoru mržnje“ preporučio državama članicama da trebaju uspostaviti cjelovit pravni okvir koji bi se sastojao od odredbi građanskog, krivičnog i upravnog prava o govoru mržnje i koji bi omogućio državnim i sudskim vlastima da usklade poštovanje slobode izražavanja s poštovanjem ljudskog dostojanstva i zaštite ugleda ili prava drugih.

Gовор mržnje u zakonodavstvu Bosne i Hercegovine regulisan je Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine (član 363.) i Krivičnim zakonom Brčko disktrikta (član 357.) u sklopu krivičnog

djela „Neovlašteno posjedovanje ili ugrožavanje javnoga reda putem radio ili televizijske stanice“, koje ima isti naziv i jednako je regulisano u oba zakona, a u kojem stoji da će se: „ko grubo kršeći standarde profesionalnoga ponašanja medija i novinara, koristi huškački ili govor mržnje ili govor koji očito poziva ili potiče na nasilje, narodne ili etničke sukobe i time dovede do ugrožavanja javnoga reda ili mira, kazniti novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine.“

Gовор mržnje u elektronskim medijima može se prijaviti Regulatornoj agenciji za komunikacije, koja ima ovlaštenja novčano kazniti medije u kojima je prenesen ovaj govor, a prenošenje govora mržnje u printanim medijima može se prijaviti Vijeću za štampu koje izdaje preporuku mediju koji prenosi govor mržnje.

Ukoliko je govor mržnje prenesen na internet portalima i stranicama, u vidu komentara, ovi komentari mogu se prijaviti policiji, te ukoliko se utvrdi da je preneseni govor zaista bio govor mržnje, osobe koje su na ovaj način izražavale svoje stavove mogu biti kažnjene.

Vladana Vasić
apsolventica Pravnog fakulteta
vladanavasic.90@gmail.com

u fokusu: OKRUGLI STO

Politički korektan govor u odnosu na LGBTIQ populaciju

foto: novosarajevo.ba

Govor mržnje i diskriminacija putem jezika danas su prisutni u skoro svim medijima, a najčešće se kao "žrtve" pojavljuju pripadnici marginaliziranih skupina među kojima su i LGBTIQ osobe. Nažalost, uvredljivi izrazi su postali i svakodnevница u komunikaciji, pa tako često možemo čuti riječi poput "peder", "tetkica", "specijalna prava" i slično, a osobe koje ih koriste nisu svjesne da to predstavlja nekorektnu i uvredljivu terminologiju. Politički korektan jezik u odnosu na LGBTIQ populaciju podrazumijeva korektno predstavljanje LGBTIQ tema i osoba, tj. izbjegavanje izraza koji mogu izgledati kao da se njima hoće isključiti, marginalizirati ili uvrijediti osobe koje su drugačije prema nekom od socijalnih parametara od dominantne heteronormativne prakse. Ideja o upotrebi jezika koji neće omalovažavati ljudе prema

bilo kojoj osnovi nužna je u komunikaciji, posebno u javnoj. Seksualnost neke osobe nije prva stvar koju uzimamo u obzir u komunikaciji, a posebno ne treba biti u službenoj komunikaciji. Diskriminacija po osnovu spola i spolne orientacije je zabranjena i po Zakonu o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini (član 2.).

Tako se često možemo susresti sa upotrebom izraza "homoseksualizam", koji ne postoji, baš kao što ne postoji ni izraz "seksualizam". Upotrebom ovog izraza se pokušava dokazati da se prava LGBTIQ osoba trebaju ukinuti jer se radi o nekom štetnom poretku, "izmu" ili poremećaju. Pravilno je koristiti izraz "homoseksualnost" i „homoseksualne osobe“, „gej“, „gej muškarac“ ili „lezbejka“, „gej osoba/ljudi“ te „LGBT osobe/ljudi/zajednica“.

Nepotrebno je i uvredljivo identificirati istospolni par kao "homoseksualni par" karakterizirajući njihovu vezu kao „homoseksualnu vezu" ili identificirati njihovu intimnost kao „homoseksualni seks", osim ako nećete to isto uraditi sa hetero/strejt parom. Također, identifikacijom heteroseksualnog para kao "normalnog para" aludira se da je istospolna veza nenormalna ili neprirodna.

Opis seksualne orientacije je fizička, romantična i/ili tjelesna privlačnost pojedinca/ke prema pripadnicima/ama istog i/ili suprotnog spola i uključuje lezbejke, gej muškarce, biseksualne i strejt osobe, a upotreboom izraza "seksualna sklonost" kada su u pitanju LGBT osobe sugerše se da je seksualna orientacija LGBT osoba isključivo i jedino stvar njihovog izbora i da bi se mogla „izljeići". S tim se može povezati i česta upotreba izraza "gej životni stil" ili "homoseksualni životni stil" koji također sugerira da je njihova „specijalna" orientacija njihov izbor jer su se poveli za modom, te da se, shodno tome, može promijeniti i „izljeići". Umjesto toga, preporučuje se upotreba izraza "gej život" ili "lezbejski i gej život".

Nema ništa sramotno u privlačnosti prema istom spolu ili prema oba spola, na šta aludiraju izrazi poput „priznao/la da je homoseksualac (gej), lezbejka ili biseksualna osoba" ili „deklarirani/a homoseksualac (gej), lezbejka ili biseksualna osoba". Zbog toga se ti izrazi trebaju zamijeniti sa „otvoreno lezbejka", „otvoreno gej", „otvoreno biseksualna osoba".

Potrebno je naglasiti da istospolno orijentirane osobe ne ugrožavaju tradicionalno shvaćenu porodicu i društvene vrijednosti, niti nameću svima svoj način života kada traže svoja prava ili ukazuju na

diskriminaciju koju trpe. Dakle, nije riječ o "posebnim/specijalnim pravima". LGBT osobe ne zahtijevaju niti imaju posebna prava – riječ je o jednakim pravima i jednakoj zaštiti, te se ti izrazi trebaju koristiti i u govoru.

Dio svakodnevne komunikacije je postao niz krajnje uvredljivih termina kao što su: „peder“, „pederko“, „tetkica“, „homo“, „lezba“, „lezbača“, „muškarača“, „muškobanjasta“, „homić“, „trandža“, „hermafrodit“ i slično. Kriterij za korištenje ovih termina je isti kao i u korištenju govora (riječi) mržnje prema drugim manjinama i trebaju se izbaciti iz upotrebe. Izraz "trandža", „ono-on-a-on“, „to-ta-taj“, „hermafrodit“ i slično imaju cilj da obezvrijede i dehumaniziraju transrodne i interseksualne osobe i krajnje su politički i etički nekorektni. Danas riječi kao što su „devijantno“, „bolesno“ i „poremećeno“ obično služe da prikažu lezbejke, gej, biseksualne i transrodne osobe manje čovječnim, mentalno bolesnim ili opasnim za društvo. Prepostavka da su lezbejke, gej, biseksualne i transrodne osobe psihološki poremećene odbačena je 1970. godine od strane Svjetske zdravstvene organizacije.

Svi navedeni uvredljivi izrazi se mogu koristiti kad se citira neka osoba, ali sa obaveznom napomenom da su nekorektne i ponižavajuće. Kako te riječi ne bi predstavljale standard u medijima, poželjno je da to i novinari/ke naglase pri njihovoj upotrebi. Pred nama je dug put do senzibiliranja javnosti kada su u pitanju LGBTTIQ teme i osobe, ali ako svako od nas počne razmišljati o izrazima koje upotrebljavamo i u javnoj i u privatnoj komunikaciji i kakve posljedice riječi imaju, put ka tome će biti olakšan.

Edina Sprečaković
aktivistica i studentica Pravnog fakulteta u Sarajevu
edina.sprecakovic@gmail.com

u fokusu: OKRUGLI STO

Istorija jedne bolesti ili: Govor mržnje u medijima

foto: lingvisti.ba

Nekada je lakše odrediti dijagnozu nego pronaći uzrok bolesti. Kada su početkom devedesetih pa sve do dvije hiljaditih mediji i njihovi lideri zauzimali bojne pozicije bilo je jasno da je riječ o problemu ideološke prirode, o sektoru bez zvanične komandne odgovornosti ali sa razarajućom snagom koja je doprinosila širenju mržnje među zavađenim narodima na Balkanskom poluostrvu. Medijski urednici su

postajali glasnogovornici nacija, političkih opcija ili ostrašćenih pojedinaca koji su u propast vodili svoje sljedbenike. Okvir u kom su se *kretali* vodio je od *upakovanog* govora mržnje do eksplicitnog ratnog huškanja i ismijavanja tragedije.

Za mene, koja sam odrastala devedesetih, pripremanje za novinarsku profesiju značilo je svakodnevno saznavati *kako se ne smije raditi*.

Sumnjam da će medijski teoretičari budućnosti uspjeti da odgonetnu kojim motivima su se rukovodili televizijski čelnici kada su u centralnu informativnu emisiju Srpske televizije uveli 'skeč rubriku' na kraju dnevnika sa *kvazišoumenom* Ristom Đogom koji je, između ostalog, nakon masakra na Markalama pravio parodiju u studiju.

Potpisivanje mirovnog sporazuma u godinama koje će uslijediti podrazumijevalo je i regulaciju medija. Filmovi iz videoteka više se nisu mogli nekažnjenno emitovati na televizijskim stanicama, a svako izgovorenog četnik/balija/ustaša podrazumijevalo je adekvatne sankcije.

I onda smo počeli živjeti u nečemu što se formalno zove mir.

Nismo se valjano ni privikli na tranziciju a već nam je stigla recesija. Vlasnici trgovачkih lanaca i vlasnici medija postali su isti ljudi, sa istim odnosom prema proizvodima koje plasiraju na tržište. S jednim ciljem – prodati. To je dijagnoza oboljelog društva i kraja nezavisnog novinarstva u rukama krupnog kapitala. Stoga je uzroke teže otkriti jer nikada ne znamo šta je motiv nastanka nekog teksta – potreba da vaskoliko čitateljstvo upoznamo sa vlastitim potencijalom mržnje ili tek marketinški potez da što više ljudi kupi novine a potom klikne na web portal istih novina u kojima je tekst objavljen. Svaki novi primjerak/klik donosi veći profit od klijenata kojima je ustupljen marketinški prostor. I tu je negdje početak i kraj. Sve ostalo između je prostor koji sami kreirate na osnovu onoga što vam je ostalo od novinarske etike i vlastitog odnosa prema tržištu. Krenuvši od trgovачke logike koja podrazumijeva da svaka roba ima svog kupca dolazimo do toga da i svaki novinar/novinarka ima svog kupca/vlasnika. A

dobro znamo kojom dinamikom se prazne police sa zdravim namirnicama a kojom hrana za ponijeti puna aditiva, zasićenih masti i konzervansa. I znamo šta vlasnicima donosi veću dobit.

Kad smo već u kontekstu trgovine prehrabbenim proizvodima, jedan upravo školski primjer govora mržnje jeste tekst Nikole Pejakovića objavljen u 'Glasu Srpske', i još nazvan *Miješano meso*. Razlika je u tome što miješano meso servirano na pladnju neke drumske kafane utiče na krvnu sliku, trigliceride i holesterol konzumenta, a Pejakovićev kolumnistički mesni obrok stvara strah od izvjesnosti pomirenja. Prostor za nadu ostaje otvoren sve dok mislimo da Pejaković i slični *pejakovići* žive u nekim paralelnim svjetovima daleko od *našeg* ili za skupštinskim govornicama progovarajući na način kojim zarađuju poene od čelninstva partije koju zastupaju. Ali kad ih nađemo na stranicama dnevnih ili bilo kojih drugih novina onda ne postoji metoda kojom možemo utvrditi koji je uzrok da je uredništvo dalo pristanak za objavljivanje takvog teksta, a još je teže utvrditi motiv za sam nastanak teksta.

Boriti se protiv lakoprobavljivih instant medijskih sadržaja i govora mržnje nije unaprijed izgubljena bitka. Izgubljena će biti jedino onda ako svi dignemo ruke od individualnih napora da stvari učinimo boljim. Zadovoljstvo zbog privremene materijalne koristi kratkog je daha, a ono što napišemo ili izgovorimo u elektronskim medijima ostaje trajno uklesano u istoriji ličnog beščašća. Ako motiv za širenje mržnje nije novac već iskreno ubjeđenje onda se *zbog mjera opreza i neželjenih efekata trebamo obratiti najbližem lječniku ili ljekarniku*.

Kristina Ljevak

novinarka

kristinaljev@gmail.com

Načini pisanja transgresivnih oblika riječi

- učenik/ca,
- nastavnik/ca
- čitateljica/lac,
- član i članica
- učenik_ca

“Svi učenici i učenice neka predaju svoje radove.”

Jedno pravilo: Predložene oblike koristite kreativno tako da odražavaju ravnopravnost u jeziku.

Jedno pravilo: Trebamo poštovati kako svaka osoba želi da je oslovljavate.

Rrom na romskom jeziku označava pripadnika romskog naroda, a ima i dodatno značenje 'čovjek'. Trebamo to poštovati.

Iako oblici Jevrej i Židov etimološki označavaju pripadnika jevrejskog naroda, vremenom je derogativnom upotreborom oblik Židov izbačen iz javne upotrebe.

Jedno pitanje: Prepoznajete li u svojoj okolini diskriminativne mehanizme? Kad ste se posljednji put uvrijedili kad vas je neko nazao pogrdnim imenom? Kada ste vi posljednji put koristili neki od pogrdnih izraza? Pišite nam!

Udruženje za jezik i kulturu Lingvisti
Alojza Benca 1, Sarajevo
jezicki.centar@lingvisti.ba
www.lingvisti.ba

Jasmina Čaušević i Sandra Zlotrg. Načini za prevladavanje diskriminacije u jeziku u obrazovanju, medijima i pravnim dokumentima. Sarajevo: Udruženje Lingvisti i CIPS, 2011.

Dostupno na: <http://www.lingvisti.ba/download/f1be4a84-964b-4073-8557-1bd04245b1dc.pdf>

NAČINI ZA PREVLADAVANJE DISKRIMINACIJE PUTEM JEZIKA

PJESMA ZA KRAJ

Konstantin Wecker

Sage Nein

Wenn sie jetzt ganz unverhohlen, wieder Nazi-Lieder johlen,
über Juden Witze machen, über Menschenrechte lachen,
wenn sie dann in lauten Toenen saufend ihrer Dummheit froenen,
denn ein Deutscher hinter'm Tresen muss nun mal die Welt genesen,
dann steh auf und misch dich ein: Sage nein!

Meistens rückt dann ein Herr Wichtig die Geschichte wieder richtig,
faselt von der Auschwitz-Lüge, leider kennt man's zur Genüge,
mach dich stark und misch dich ein, zeig' es diesem dummen Schwein:

Sage nein!

Ob als Penner oder Sänger, Bänker oder Müßiggänger,
ob als Priester oder Lehrer, Hausfrau oder Straßenkehrer,
ob du 6 bist oder 100, sei nicht nur erschreckt verwundert,
tobe, zürne, misch dich ein:

Sage nein!

Und wenn aufgeblas'n Herren dir galant den Weg versperren,
ihre Blicke unter Lallen nur in deinen Ausschnitt fallen,
wenn sie prahlen von der Alten, die sie sich zu Hause halten,
denn das Weib ist nur was wert wie dereinst - an Heim und Herd,
tritt nicht ein in den Verein:

Sage nein!

Und wenn sie in deiner Schule ploetzlich lästern über Schwule,
schwarze Kinder spüren lassen, wie sie and're Rassen hassen,
Lehrer, anstatt auszusterben, Deutschland wieder braun verfärben,
hab dann keine Angst zu schrei'n:

Sage nein!

Sag' nein!
Sag' nein!
Sag' nein!